

ROZPRAWOWAĆ (47) *vb impf*

rof- (46), roz- (1).

Pierwsze o oraz oba a jasne; drugie o prawdopodobnie jasne (tak w -ować).

inf rozprawować (6). ◇ *praes* 1 sg rozprawuję (1). ◇ 2 sg rozprawujesz (1). ◇ 3 sg rozprawuje (14). ◇ 1 pl rozprawujemy (2). ◇ 3 pl rozprawują (3). ◇ *praet* 1 sg m -m rozprawowałam (1). ◇ 3 sg m rozprawował (2). ◇ 3 pl m *pers* rozprawowali (3). ◇ *fut* 1 sg m rozprawować będę (1), [będę rozprawowałam]. ◇ 3 sg m będzie rozprawował (4). ◇ *imp* 2 sg rozprawuj (3). ◇ *con* [1 sg m bym rozprawowałam]. ◇ 3 sg m by rozprawował (1). ◇ *impers fut* rozprawować się będzie (1). ◇ *part praes act* rozprawując (4).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVIII w. s.v. rozprawić.

1. Rozważać ustnie, pisemnie lub w myślach; rozmawiać; meditari PolAnt; disserere, persequi, pertractare Modrz (33) :

rozprawować co [= przedmiot rozważań] (7): RejJóz Q; RejKup x4v; Ale słuchaymy co Dworzánin z Mnichem rośpráwuye. KromRozm III A3v; Rozráduye łie yęzyk moy/ rośpráwuyąc záuždy/ Twoyę łwyęta łpráwyedliwość LubPs N4v; RejWiz 22v; BibRadz Ps 144/5; Te práwa [...] bárzo łzyroce łudzie w práwie vczeni rośpráwuią. ModrzBaz 76v.

rozprawować z kim (7): RejJóz Q; Gardian hardzie łpoślem rośpráwuiie. RejKup c7, y2; KromRozm III A3v; RejAp CC4v, 181; Albo w kárćzmie gdzye piyąc/ s chłopy rośpráwuiie HistHel C; [Rołkazał mi był Cefarz/ ábym z Komorna nieiákiego Pawła Pálmáiego/ ktory Tureckich łupiełtw y wrywek dobrze był świádom/ z Sobą do Budzyniá wziął/ á za iego łpráwą tym porzádniey z Báłzą rozpráwował BusLic 3].

rozprawować o kim, o czym (19): vfta tych będą zatkane/ ktorzy tylko oproznościách rośpráwowali. RejPs 92; RejKup y2; Rośpráwowali ták łobye o mnye yáko w báśni LubPs Q, T3, ee4v; RejWiz 185v; BibRadz I 161a marg, 274; iż o ziemłkich rzeczách teź ziemłkiemu zwirzęciu rośpráwować przyłtało RejAp 57v, CC4v [2 r.], 83v, 138, 181; tám [przy wtórym kazaniu] łie o tym łzyrzey á dołtáteczniey rośprwować [!] będzie. RejPos 88; RejZwierc 149v; RejPosWstaw [212]v; ModrzBaz 57v, 83v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Poide łzie łmiać onei dupie [...]: Iako będzie rośpráwował Czo thu dobrego łprawował. RejKup n8v.

Zwoty: »rozprawować w myśli« (1): Widziłz włzytkę rodzinę/ włzytki przyiacioły. Rośpráwuielz w myłli łwey byś [= jakbyś] miał mowić z nimi RejWiz 120v.

»rozprawować słowa« = mówić (1): Słucháiąc cie áź mię boli głowá. Rośpráwuiąc niepotrzebne łłowá. BielKom F6v.

»rozprawować sobie (sam)« = rozmyślać [szyk zmienny] (3): Pothifar przyłzedłzy do domu łiadłzy łobie łam rośpráwuiie RejJóz G3; RejKup x4v; RejWiz 64.

2. Działać (1) :

W przeciwstawieniu: »rozmyślać się ... rozprawować« (1): Gdy małz co czynić dłuogo łie rozmyłay/ Prętko rośpráwuy RejZwierc 214v.

3. Porządkować sprawy związane z funkcjonowaniem podległej sobie społeczności; wydawać rozporządzenia; disponere Vulg, Mącz; dispensare Mącz (9) :

rozprawować co (4): *RejAp* 47v; Aby on gdy przychodzi ku skończeniu swemu/ Porządnie wżyŃtki rzeczy roŃprawował w domu *HistLan* E; *RejZwierc* 270v; [*GilPos* 282 (*Linde s.v. rozprawić*)]. Cf *Zwrot*.

rozprawować kogo (3): *RejPs* 104v; *RejKup* e7; áliźci pan drugi/ Też tákież roŃprawuie rozmaíte Ńlugi. *RejWiz* 166; [Będę roŃprawował ludźie [*Disponam populum*]/ á narody będą mi poddane. *Leop Sap* 8/14 (*Linde s.v. rozprawić*)].

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *SarnStat* 1217 cf »ustawiać i rozprawować«.

Zwrot: »rozprawować domek swój« (1): tedy [*pocziwy człowiek*] s pilnością roŃprawuie domek Ńwoy y potrzeby Ńwoie. *RejZwierc* 131v.

Szeregi: »rozrządzać, ([i]) rozprawować« (1): *Mącz* 310c; [Uprzedzając ja tedy onę [*śmierć*], póki zdrowie i pamięć służy, [...] tak rozrządzam i rozprawuję. *TestEwang* 1599/81].

»sądzić a rozprawować« (1): ktory [*Bóg*] iáko krol iáki możny [...] Ńadził á roŃprawował wżyŃthko ná ziemi y ná niebie. *RejAp* 47v.

»ustawiać i rozprawować« (1): vŃtáwiamy y ták roŃprawuie my ná wieczné czáŃy: áby ná potym Ńády Ziemié [...] w miáŃteczku Zatorze [...] byŃy Ńádzony *SarnStat* 1217.

4. *Rozstrzygać wątpliwości lub spory* [*kogo = czyje sprawy*] (2) :

Zwrot: »sądem rozprawować« (1): iáko [*Pan*] wkáźdey ŃuŃŃności ma národ ludzki Ńádem Ńwem roŃprawować. *RejPs* 141v.

Szereg: »jednać a rozprawować« (1): w Ńwíęto ludzi iednay á roŃprawuy *RejPos* 346.

5. *Mieszać z wodą* [*co*] (1) : *Encaustes*, *Sklenicá*/ áŃbo kruzŃ málárski w którym fárbuy roŃprawuyá. *Mącz* 43a.

6. *Prawdopodobnie: Wyprawiać skórę* [*co*] (1) : V Ńkor ná vchu dobrze roŃprawować znák: á to vcho/ ná ktorym znák/ przy roŃprawiániu Ńkory rozpiáć drewniáŃczkámuy *GostGosp* 86.

7. [*Rozmieszczać a. rozdzielać na boki* [*co po czym*]: wízákoż niegdźie zebrawíŃy gaŃęźie máćice [*winnej*] z źerdźi ŃpoŃem ie zwięzuiá práćim/ [...] á po źimie záŃię ie rozwiázawíŃy roŃprawuiá po źerdźiach áŃbo po tykach *Cresc* 1571 326 (*Linde s.v. rozprawić*).]

Formacje współrdzenne cf *PRAWIĆ*.

Cf [**ROZPRAWOWANIE**], **ROZPRAWUJĄCY**